

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Mands Minde 1788-1838. Foredrag over det sidste halve Aarhundredes Historie

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 148. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1838_599-txt-shoot-idm3862/facsimile.pdf (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Katolicismen som Stats-Religion, afløse alle de offentlige Madonnabilleder med Lepelletiers og Marats, Frihedsmartyrernes, Buste, og i Vor-Fruer Kirke (Nôtre-Dame) indførtes Fornuft-Dyrkelsen med stor Stads den 10de November. Bogtrykkeren Momoros unge Kone spillede i denne Komedie Fornuftens Rølle, som en Gudinde med himmelblaat Shawl over en klar Kjole og den røde Frihedshue paa de flagreende Haar, baaren af fire i en gammel-dags Stol, med en Skare af Piger i hvidt med Rosenkranse baade for og bag. Saaledes, med klingende Spil og med de ny Helgenbilleder, gik Toget fra Kirken til Konventet, hvor Præsidenten omfavne Gudinden, og Chaumette erklærede, at nu var Fanatismen vejen for Fornuften, og den store Nation havde nu for første Gang bragt de gotiske Hvelvinger til at gjenlyde af Sandhedens Stemme, forladt de døde Afgudsbilleder og vendt sig til Fornuften og dens lyslevende Billede, Naturens Mesterstykke, Madame Momoro. Hele Konventet istemte nu: -Leve Republikken! leve Fornuften! væk med Fanatismen!- og gjorde Selskab til Vor-Fruer Kirke.

Hermed hængte da ogsaa Søndagens Afskaffelse sammen, hvorimod hver tiende Dag skulde kaldes hellig; og denne Ti-Tabel anvendtes barnagtig nok til at give splinternye Benævnelser for alskens Maal og Vægt, saa det var kun sært, at Aaret fik Lov til at beholde tolv Maaneder; men disse blev dog ogsaa gjort ukjendelige ved at skifte Navne og gøres lige lange med en Hale af fem Skuddage eller Sansculottider, alle store Højtider: den ene for Geniet, den anden for Flittighed, den tredje for smukke Handlinger, den fjerde for Gjengældelsen, den femte for Folkestemmen.

Allerede heraf ser man, Danton kunde have ondt nok ved at kjende Paris igjen, da han kort efter Fornuftens Indførelse i Kirken kom tilbage fra Landet; men under hans Fraværelse var blandt andet ogsaa Dronning

Marie Antoinette, Bailly (57 Aar), Girondistene og Hertugen af Orleans henrettede. Ved den sidste maa vi opholde os et Øjeblik, skjønt alle er enige om, at ingen under Revolutionen havde spillet en foragteligere Rolle, medens man tvistes om, enten han havde afgjørende eller aldeles ubetydelig Indflydelse paa Tingenes Gang. — Hofpartiet ansaa ham nemlig for det store Drivehjul, der ved sine Forbipdselser: med Mirabeau, Danton, Camille Desmoulins og selv med Marat, styrede alt fra Bastillens Erobring til Tuilleries Bestormelse; medens andre paastaa, at det var kun hans Navn og hans Penge, Folkelederne brugte, uden derfor nogen Sinde at være hans Parti. Sagen er imidlertid den, at skjønt Folkelederne vist nok havde denne skamløse Hertug eller Filip Kammerat (Égalité), som han til sidst kaldte sig, til bedste, saa var hans Navn og Penge dem dog lige unndværlige, saa man kan lige saa lidt tænke sig Revolutionen uden ham som uden dem. Han nedstammede nemlig fra Ludvig den fjortendes Broder, hvis Søn var Regent i Ludvig den 15des Mindreaarighed; og skjønt denne Linje i alle sine Led var berøgtet for mange Laster, var den dog folkelig og umaadelig rig, især ved Besiddelsen af Palais Royal, Samlingspladsen for alt haade levende og dødt Galanteri i Paris, og i alle Maader Revolutionens Vugge; saa skulde jeg ønske at have været i Paris, maatte det ene være for at have set Palais Royal. At nu Philippe Égalité en Gang havde smigret sig med at blive Konge eller i det mindste Regent i Frankrig, følger af sig selv; men det gjorde om ikke andet, saa dog hans Fejhed umuligt, som var bleven til et Ordsprog, saa Pariserne paastod, han havde kun én Gang været til Orlogs, én Gang steget ned i [et] Bjærgværk og én Gang gaaet op i en Luftmaskine, for at vise sin Fejhed i alle Elementer; og allerede i Begyndelsen af 92 synes han at have mærket Uraad, thi da nærmede han sig Hoffet og havde uden Tvivl udsonet sig med Kongen,

hvis ikke Hoffolkene bogstavelig havde traadt ham paa Hælene og, naar han vendte sig, spyttet ham i Øjnene; men det var naturligvis mer, end han kunde deje; og da han troede, det skete paa Kongens eller dog paa Dronningens Anstiftelse, stræbte han i Fortvivlelse kun at faa sin Havn styret paa dem, uden at spørge om Følgerne. — Til stor Forargelse, man siger, selv for Jakobinerne, stemte han for Kongens Henrettelse, og det blev i alt Fald hans sidste Livstegn; thi alt i April 93 blev han udstødt af Jakobiner-Klubben, under et tomt Paaskud smidt i Fængsel og henrettet 5te November 93.

Over alt dette kunde Danton ikke skjule sin Fortrydelse, og hans gamle General-Adjutant Camille Desmoulins kunde det endnu mindre; saa Robespierre havde vist gjerne strax opofret dem, men han mente, de kunde endnu hjælpe ham til at undertrykke hans sidste farlige Medbejler, Magistraten, og derfor tog han med mange Ophævelser haade Danton og Desmoulins i Forsvar, men paa saa overmodig en Manér, at det var klart, naar de tog dermed til Takke, da levede de herefter kun af hans Naade. Om Danton sagde han: «Han var vel for sen til at mistænke Dumouriez, og han har alt for lidt Had til Brissot og hans Kammerater; men fordi han ikke altid har været enig med mig, skulde jeg deraf slutte, at han var en Landsforræder? nej, jeg tager masséké fejl, men jeg har altid fundet Danton ivrig i Revolutionens Tjeneste.» Om Camille sagde han: «Han er svag og godtroende, men han har altid været en Republikaner; han har holdt Ven-skab med Mirabeau, Lameth og Dillon; men han har altid selv sønderbrudt sine Afguder, naar han fik Øjnene op. Lad ham fortsætte sin Bane og være forsigtigere herefter!»

Herfra maa vi da regne Robespierres Tronbestigelse, og hvad jeg véd om hans forrige Liv er, at han var baade Prokurator og Son af en Prokurator, født i Arras 30 Aar før Revolutionen og havde dér i Ludvig den fjortendes

